

**ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**
Кафедра публічного управління і адміністрування

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ 7

з навчальної дисципліни «Правознавство»

за темою –

ОСНОВИ СІМЕЙНОГО ПРАВА

Херсон - 2021

Лекція 7. Основи сімейного права

План

1. Загальна характеристика сімейного права. Шлюб і сім'я.
2. Порядок укладання та припинення шлюбу.
3. Шлюбний договір.
4. Немайнові та майнові права подружжя.
5. Права та обов'язки батьків та дітей.
6. Опіка, піклування.

1. Загальна характеристика сімейного права. Шлюб і сім'я.

Сімейне право — сукупність правових норм, які регулюють особисті і пов'язані з ними майнові відносини громадян, що виникають в результаті укладення шлюбу і створення сім'ї, відносини між батьками і дітьми, іншими членами сім'ї питання опіки та піклування, усиновлення.

Основними джерелами сімейного права є Конституція України та Сімейний кодекс України. Так, ст. 51 Конституції зазначає: "Шлюб ґрунтується на вільній згоді жінки і чоловіка. Кожен із подружжя має рівні права і обов'язки у шлюбі та сім'ї. Батьки зобов'язані утримувати своїх дітей до їх повноліття. Повнолітні діти зобов'язані піклуватися про своїх непрацездатних батьків. Сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою".

Сімейний кодекс України є найважливішим нормативним актом сімейного законодавства. Він був прийнятий 10 січня 2002 року. У ньому 7 розділів (292 статті):

Розділ I. Загальні положення;

Розділ II. Шлюб. Права дітей;

Розділ III. Права та обов'язки матері, батька, дитини;

Розділ IV. Влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування;

Розділ V. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів;

Розділ VI. Застосування Сімейного кодексу до іноземців та осіб без громадянства. Застосування законів іноземних держав та міжнародних договорів в Україні;

Розділ VII. Прикінцеві положення.

Отже, сімейний кодекс регулює відносини між подружжям, батьками та дітьми, усиновителями та усиновленими; між бабою, дідом, прабабою, прадідом і внуками, правнуками, рідними братами та сестрами, мачухою, вітчимою і падчеркою, пасинком; іншими членами сім'ї.

Сімейний кодекс не регулює сімейні відносини між двоюрідними братами та сестрами, тіткою, дядьком і племінницею, племінником і між іншими родичами за походженням.

Велику роль у справі охорони сім'ї, материнства і дитинства в Україні відіграють **Закон** України "Про державну допомогу сім'ям з дітьми" (21.11.1992 року), **Закон** "Про охорону дитинства" (26.04.2001 року), а також такі **міжнародні документи**, як Декларація прав дитини (1959 р.), Конвенція про права дитини (1989 р.). У цих документах закріплено такі *права дитини: на життя; на ім'я та громадянство; на піклування батьків; на вільне висловлювання своїх поглядів; на освіту; на свободу думки, совісті, релігії; на охорону здоров'я; на відпочинок і дозвілля; на захист від усіх форм фізичного і психічного насильства тощо.* Особливу увагу держава приділяє дітям-сиротам, дітям, що залишилися без батьківського піклування, дітям-інвалідам та дітям з вадами розумового або фізичного розвитку.

Принципи сімейного права:

- одношлюбність;

- свобода і добровільність при укладенні та розірванні шлюбу;
- рівність чоловіка і жінки в особистих та майнових правах.

Ці принципи знайшли своє відображення у ст. 51 Конституції України.

Сім'я: поняття та підстави створення. Способи захисту сімейних прав

Сім'я — це союз осіб, пов'язаних шлюбом чи родинністю, які спільно проживають, мають спільний побут, взаємні права та обов'язки.

Підставами для створення сім'ї є:

- 1) шлюб;
- 2) кровне споріднення;
- 3) усиновлення;
- 4) інші підстави, не заборонені законом і такі, що не суперечать моральним засадам суспільства.

Кровноспоріднена сім'я — це сім'я, у якій шлюбні зв'язки побудовані по горизонталі і забороняються по вертикалі, тобто між батьками і дітьми.

Права члена сім'ї має і одинока особа. Сім'ю може також створити особа, яка народила дитину, незалежно від віку.

Кожен учасник сімейних відносин, який досяг 14-ти років, має право на безпосереднє звернення до суду за захистом свого права або інтересу. **Способи захисту сімейних прав та інтересів**, що застосовуються судом:

1. Встановлення правовідношення.
2. Примусове виконання добровільно не виконаного обов'язку.
3. Припинення правовідношення, а також його анулювання.
4. Припинення дій, які порушують сімейні права.
5. Відновленні правовідношення, яке існувало до порушення права.
6. Відшкодування матеріальної та моральної шкоди у випадках, передбачених законодавством.

У певних випадках особа має право на попереднє звернення за захистом своїх сімейних прав та інтересів до органу опіки і піклування.

2. Порядок укладання та припинення шлюбу

Шлюб – це сімейний союз чоловіка і жінки, зареєстрований у державному органі реєстрації актів цивільного стану укр. (ОРАЦС) рос. оРАГС.

СК України визначає загальні засади укладання шлюбу. Ним визначені наступні положення:

1. Для укладення шлюбу необхідна згода осіб, які одружуються, і досягнення ними шлюбного віку. **Шлюбний вік** встановлюється у 18 років для чоловіків і в 18 років — для жінок. За заявою особи, яка досягла чотирнадцяти років, за рішенням суду їй може бути надано право на шлюб, якщо буде встановлено, що це відповідає її інтересам. (14-16 за рішенням суду, 16-18 р за дозволом батьків).
2. Кодексом визначені категорії осіб, шлюб між якими заборонений. Так відповідно до ст. 26 СК України, у шлюбі між собою не можуть перебувати особи:
 - а) які є родичами прямої лінії споріднення;
 - б) рідні (повнорідні, неповнорідні) брат і сестра. Повнорідними є брати і сестри, які мають спільних батьків. Неповнорідними є брати і сестри, які мають спільну матір або спільного батька;
 - в) двоюрідні брат та сестра, рідні тітка, дядько та племінник, племінниця;
 - г) за рішенням суду може бути надане право на шлюб між рідною дитиною усиновлювача та усиновленою ним дитиною, а також між дітьми, які були усиновлені ним;
 - д) усиновлювач та усиновлена ним дитина.

Шлюб між усиновлювачем та усиновленою ним дитиною може бути зареєстровано лише в разі скасування усиновлення.

Шлюб є підставою для виникнення прав та обов'язків подружжя.

Пропозиція. – Досягнення згоди.

Заява про реєстрацію шлюбу подається жінкою та чоловіком до будь-якого державного органу реєстрації актів цивільного стану за їхнім вибором особисто за 1 місяць. Якщо реєстрація шлюбу у визначений день не відбулася, заява про реєстрацію шлюбу втрачає чинність через три місяці від дня її подання.

Орган державної реєстрації актів цивільного стану зобов'язаний ознайомити осіб, які подали заяву про реєстрацію шлюбу, з їхніми правами та обов'язками як майбутніх подружжя і батьків та попередити про відповідальність за приховання перешкод до реєстрації шлюбу.

Ст. 30 СК України вимагає від осіб, які подали заяву про реєстрацію шлюбу, повідомити одна одну про стан свого здоров'я.

Ст. 31 СК України дає визначення поняття заручин і заручених. Так, зарученими вважаються особи, які подали заяву про реєстрацію шлюбу. Заручини не створюють обов'язку вступу до шлюбу.

Шлюб реєструється через один місяць від дня подання особами заяви про реєстрацію шлюбу. За наявності поважних причин зареєструватися дозволяється до сплину 1 місяця.

Реєстрація шлюбу відбувається у приміщенні ДОРАЦСУ. В день реєстрації видається свідоцтво про одруження.

3. Шлюбний договір, контракт

Особи, які беруть шлюб, мають право за власним бажанням укласти угоду про вирішення питань сім'ї (*шлюбний договір*), у якій передбачити майнові права і обов'язки подружжя.

Шлюбний договір може бути укладено між особами:

- 1) які подали заяву про реєстрацію шлюбу;
- 2) подружжям.

На укладення шлюбного договору до реєстрації шлюбу, якщо його стороною є неповнолітня особа, потрібна письмова згода її батьків або піклувальника, засвідчена нотаріусом.

Шлюбним договором регулюються

- 1) майнові відносини між подружжям;
- 2) визначаються їхні майнові права та обов'язки;
- 3) майнові права та обов'язки подружжя як батьків.

Шлюбний договір укладається у письмовій формі, і засвідчується нотаріусом.

Шлюбний договір набирає чинності	якщо його укладено до реєстрації шлюбу	у день реєстрації шлюбу
	якщо його укладено подружжям	у день його нотаріального посвідчення

Шлюбний договір може бути змінено подружжям. *Одностороння зміна умов шлюбного договору не допускається.* Угода про зміну шлюбного договору нотаріально посвідчується. *Подружжя має право відмовитися від шлюбного договору.* Права та обов'язки, встановлені шлюбним договором, припиняються в день подання до нотаріуса заяви про відмову від нього.

Підстави і порядок розірвання шлюбу.

Законодавством передбачений певний порядок розірвання шлюбу:

Підстави для припинення шлюбу:

1. Внаслідок смерті одного з подружжя або визнання його померлим
2. Внаслідок розірвання шлюбу:

Органами державної реєстрації актів цивільного стану:	За рішенням суду:
1) за заявою подружжя, яке не має дітей; 2) за заявою одного з подружжя, якщо інший з подружжя: визнаний безвісти відсутнім; засуджений за вчинення злочину до позбавлення волі на строк не менше, як на три роки;	1) за спільною заявою подружжя; 2) за позовом одного з подружжя

Підстави припинення шлюбу

Подружжя, яке має дітей, має право подавати до суду заяву про розірвання шлюбу разом із письмовим договором про те, з ким із них будуть проживати діти, яку участь у забезпеченні умов їхнього життя братиме той із батьків, хто буде проживати окремо, а також про умови здійснення ним права на особисте виховання дітей.

Договір між подружжям про розмір аліментів на дитину має бути нотаріально посвідчений. У разі невиконання цього договору аліменти можуть стягуватись на підставі виконавчого напису нотаріуса через три місяці від дня подання заяви. Суд виносить рішення про розірвання шлюбу, якщо буде встановлено, що заява про розірвання шлюбу відповідає дійсній волі дружини та чоловіка, і що після розірвання шлюбу не будуть порушені їхні особисті та майнові права, а також права їхніх дітей. До закінчення 1 місяця дружина і чоловік мають право відкликати заяву про розірвання шлюбу.

Згідно зі ст. 110 СК України, позов про розірвання шлюбу може бути поданий одним із подружжя. Разом із тим, позов про розірвання шлюбу не може бути поданий під час вагітності дружини та протягом одного року після народження дитини, крім випадків, коли один із подружжя вчинив протиправну поведінку, яка містить ознаки злочину щодо другого з подружжя або дитини. Чоловік, дружина мають право подати позов про розірвання шлюбу в період вагітності дружини, якщо батьківство зачатої дитини визнане іншою особою, а також до досягнення дитиною одного року, якщо батьківство щодо неї визнане іншою особою, або за рішенням суду відомості про чоловіка, як батька дитини виключено із актового запису про народження дитини. Опікун має право подати позов про розірвання шлюбу, якщо цього вимагають інтереси того з подружжя, хто визнаний недієздатним.

Суд обов'язково повинен вживати заходів щодо примирення подружжя, якщо це не суперечить моральним засадам суспільства, з'ясувати фактичні взаємини подружжя, справжні причини позову про розірвання шлюбу, брати до уваги наявність малолітньої дитини, дитини - інваліда та інші обставини життя подружжя. Суд виносить рішення про розірвання шлюбу, якщо буде встановлено, що подальше спільне життя подружжя і збереження шлюбу суперечило б інтересам одного з них, інтересам їхніх дітей, що мають істотне значення.

Особа, яка змінила своє прізвище у зв'язку з реєстрацією шлюбу, має право після розірвання шлюбу надалі іменуватися цим прізвищем або відновити своє дошлюбне прізвище.

Розірвання шлюбу, здійснене за рішенням суду, має бути зареєстроване в державному органі реєстрації актів цивільного стану, за заявою колишньої дружини або чоловіка. Розірвання шлюбу засвідчується Свідоцтвом про розірвання шлюбу, зразок якого затверджує Кабінет Міністрів України.

Після розірвання шлюбу та одержання Свідоцтва про розірвання шлюбу особа має право на повторний шлюб.

Жінка та чоловік, шлюб між якими було розірвано, мають право подати до суду заяву про поновлення їхнього шлюбу за умови, що жоден із них не перебуває у повторному шлюбі.

Визнання шлюбу недійсним.

Недійсним визнається шлюб, який зареєстрований:

- 1) з особою, яка одночасно перебуває в іншому зареєстрованому шлюбі;
- 2) між особами, які є родичами прямої лінії споріднення, а також між рідними братом і сестрою;
- 3) з особою, яка визнана судом недієздатною.

За заявою заінтересованої особи орган РАЦС анулює актовий запис про шлюб, зареєстрований з цими особами.

За рішенням суду шлюб визнається недійсним:

- 1) якщо він був зареєстрований без вільної згоди жінки або чоловіка (згода особи не вважається вільною, зокрема, тоді, коли в момент реєстрації шлюбу вона страждала тяжким психічним розладом, перебувала у стані алкогольного, наркотичного, токсичного сп'яніння, в результаті чого не усвідомлювала сповна значення своїх дій і (або) не могла керувати ними, або якщо шлюб було зареєстровано в результаті фізичного чи психічного насильства);
- 2) у разі його фіктивності (укладення шлюбу без наміру створення сім'ї та набуття прав та обов'язків подружжя).

Шлюб може бути визнаний недійсним за рішенням суду, якщо він був зареєстрований:

- 1) між усиновлювачем та усиновленою ним дитиною з порушенням вимог СКУ;
- 2) між двоюрідними братом та сестрою; між тіткою, дядьком та племінником, племінницею;
- 3) з особою, яка приховала свою тяжку хворобу або хворобу, небезпечну для другого з подружжя і (або) їхніх нащадків;
- 4) з особою, яка не досягла шлюбного віку і якій не було надано права на шлюб.

Шлюб не може бути визнаний недійсним у разі

- 1) вагітності дружини,
- 2) або народження дитини,
- 3) або якщо той, хто не досяг шлюбного віку, досяг його, або йому було надано право на шлюб.

Шлюб є недійсним від дня його державної реєстрації.

Недійсний шлюб, а також шлюб, визнаний недійсним за рішенням суду, не є підставою для виникнення у осіб, між якими він був зареєстрований, прав та обов'язків подружжя. *Недійсність шлюбу не впливає на обсяг взаємних прав та обов'язків батьків і дитини, яка народилася при цьому шлюбі.*

Шлюб зареєстрований у відсутності нареченої і (або) нареченого, вважається неукладеним.

4. Немайнові та майнові права подружжя

Сімейний кодекс закріплює права подружжя на:

- 1) *материнство і батьківство.* Небажання чи нездатність мати дитину може бути причиною для розірвання шлюбу;
- 2) *повагу до своєї індивідуальності, своїх звичок і уподобань;*
- 3) *фізичний і духовний розвиток, одержання освіти, прояв своїх здібностей, на створення умов для праці та відпочинку;*
- 4) *заміну прізвища після реєстрації шлюбу.* У цьому разі ОРАЦС видає нове свідоцтво про реєстрацію шлюбу;

- 5) розподіл між собою обов'язків у родині та спільне рішення питань життя родини на підставі рівності;
- 6) вільний вибір місця проживання;
- 7) припинення шлюбних відносин.

Обов'язки подружжя:

- 1) спільно опікуватися побудовою сімейних відносин на почуттях взаємної любові, поваги, дружби, взаємодопомоги;
- 2) спільно піклуватися про матеріальне забезпечення сім'ї;
- 3) вагітній дружині мають бути створені умови для збереження її здоров'я і народження здорової дитини: дружині-матері — умови для поєднання материнства та здійснення нею інших прав і обов'язків.

Майнові права та обов'язки подружжя.

Сімейний кодекс України встановлює два режими майнових відносин подружжя:

1. Особиста приватна власність дружини і чоловіка;
2. Спільна сумісна власність подружжя.

Особиста приватна власність поширюється на :

- 1) майно, що належало йому, їй до шлюбу;
- 2) майно отримане під час шлюбу в дарунок чи у спадщину;
- 3) майно, придбане за особисті його, її кошти;
- 4) речі індивідуального користування, навіть якщо вони придбані за рахунок спільних коштів подружжя;
- 5) премії і нагороди, отримані за особисті заслуги;
- 6) кошти, отримані у відшкодування матеріальної чи моральної шкоди;
- 7) страхові кошти;
- 8) плоди і доходи (дивіденди) від речей, що знаходяться в особистій приватній власності.

Майно, набуте подружжям за час шлюбу, належить дружині та чоловікові *на праві спільної сумісної власності* незалежно від того, що один з них не мав з поважної причини (навчання, ведення домашнього господарства, догляд за дітьми, хвороба тощо) самостійного заробітку (доходу). Вважається, що *кожна річ, набута за час шлюбу*, крім речей індивідуального користування, є *об'єктом права спільної сумісної власності подружжя*. *Об'єктом права спільної сумісної власності* є заробітна плата, пенсія, стипендія, інші доходи, одержані одним із подружжя і внесені до сімейного бюджету або внесені на його особистий рахунок у банківську (кредитну) установу. Речі для професійних занять (музичні інструменти, оргтехніка, лікарське обладнання тощо), придбані за час шлюбу для одного з подружжя, є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя.

Дружина та чоловік *мають рівні права* на володіння, користування та розпорядження власністю.

Права та обов'язки подружжя по утриманню.

Дружина, чоловік повинні *матеріально підтримувати один одного*. Право на утримання (аліменти) має той із подружжя, який є непрацездатним, потребує матеріальної допомоги за умови, що другий із подружжя може надавати матеріальну допомогу.

Вважається непрацездатним - таким, хто потребує матеріальної допомоги, той із подружжя,	
який досяг пенсійного віку, встановленого законом, або є інвалідом I-III груп	якщо зарплата, пенсія, доходи від використання його майна, інші доходи не забезпечують йому прожиткового мінімуму, встановленого законом.

Розірвання шлюбу *не припиняє права особи на утримання*, яке виникло у неї (нього) за час шлюбу. Після розірвання шлюбу особа має право на утримання, якщо вона стала непрацездатною до розірвання шлюбу або протягом 1 року від дня розірвання шлюбу і

потребує матеріальної допомоги і якщо її колишній чоловік, колишня дружина може надавати матеріальну допомогу.

Право одного з подружжя на утримання, а також право на утримання, яке особа має після розірвання шлюбу, припиняється у разі поновлення його працездатності, а також реєстрації з ним повторного шлюбу.

Дружина, чоловік взаємно зобов'язані брати участь у витратах, пов'язаних із хворобою або каліцтвом другого з подружжя. Якщо жінка та чоловік, які не перебувають у шлюбі між собою, тривалий час проживали однією сім'єю, то той із них, хто став непрацездатним під час спільного проживання, має право на утримання.

Не має права на одержання аліментів чоловік або дружина, чия поведінка в шлюбі була негідною або він (вона) став непрацездатним у зв'язку зі скоєнням ним навмисного злочину.

5. Права та обов'язки батьків та дітей

Батько та мати мають рівні права та обов'язки щодо своїх дітей незалежно від того, чи проживають вони в шлюбі, чи шлюб припинено.

Розрізняють особисті немайнові та майнові права та обов'язки батьків і дітей.

Права батьків на :

- 1) особисте виховання дитини;
- 2) безперешкодне спілкування з дітьми;
- 3) самозахист дитини та звернення до суду;
- 4) Визначення місця проживання дитини (з 10 років за згодою батьків і дитини, з 14 років дитина визначає самостійно місце проживання);
- 5) Відібрання дитини у особи, що утримує її незаконно.

Обов'язки батьків щодо дітей:

- 1) забрати дитину з пологового будинку;
- 2) зареєструвати народження дитини;
- 3) присвоїти дитині прізвище, ім'я, по батькові;
- 4) виховувати дитину;
- 5) піклуватися про здоров'я дитини, її фізичний, духовний і моральний розвиток;
- 6) поважати дитину, не піддавати дитину експлуатації, фізичним покаранням, не принижувати гідність дитини.

Майно батьків і дітей може бути *сумісним і роздільним*.

Права та обов'язки батьків і дітей з матеріального утримання є *взаємними*. Батьки зобов'язані утримувати своїх неповнолітніх дітей, повнолітніх дітей, що навчаються (до 23 років), непрацездатних повнолітніх дітей, що потребують матеріальної допомоги. З іншого боку, повнолітні діти зобов'язані утримувати своїх непрацездатних батьків, що потребують матеріальної допомоги.

Як правило, обов'язки з матеріального утримання виконуються добровільно. У разі ухилення від цього обов'язку з батьків, з дітей у судовому порядку можуть стягуватися аліменти.

Батьки можуть бути звільнені від сплати аліментів, якщо доход дитини набагато перевищує їхні доходи і цілком забезпечує всі потреби дитини. Виплата аліментів може бути припинена за договором про передачу дитині права власності на нерухоме майно.

Повнолітні діти зобов'язані утримувати батьків, якщо вони непрацездатні та потребують матеріальної допомоги. Такий обов'язок не виникає, якщо батьки були позбавлені батьківських прав і не відновлені в батьківських правах.

Позбавлення батьківських прав.

Ухилення батьків від виконання батьківських обов'язків може мати різні правові наслідки, один із них – *позбавлення батьківських прав*. Згідно зі ст. 164 Сімейного кодексу матір та батька суд може позбавити батьківських прав, якщо вона (він):

- а) не забрали дитину з пологового будинку без поважної причини, протягом шести місяців не виявляли до неї батьківського піклування;
- б) ухиляються від виконання своїх обов'язків по вихованню дитини;
- в) жорстоко поводяться з дитиною;
- г) є хронічними алкоголіками або наркоманами;
- д) вдаються до будь-яких видів експлуатації дитини; примушують її до жебракування та бродяжництва;
- е) засуджені за вчинення умисного злочину стосовно дитини.

Новий Сімейний кодекс передбачив можливість відібрати дитину в батьків без позбавлення їх батьківських прав. Таке може статися за рішенням суду не тільки у названих вище випадках, а також у випадках, якщо проживання дитини з батьками небезпечно для життя, здоров'я і морального виховання.

У виняткових випадках, у разі безпосередньої загрози життю або здоров'ю дитини органи опіки та піклування або прокурор мають право постановити рішення про негайне відібрання дитини від батьків. Тоді дитину передають другому з батьків, бабі, діду, родичам або органів опіки та піклування. Особа, позбавлена батьківських прав, не звільняється від батьківського обов'язку щодо утримання дитини.

Усиновлення

Усиновлення – це прийняття усиновителем у свою родину особи на правах сина чи дочки, здійснене на підставі судового рішення.

Усиновленою може бути неповнолітня дитина, а у *виняткових* — повнолітня особа, що не має матері, батька або позбавлена їхнього піклування.

Усиновителем може бути повнолітня дієздатна особа, старша від усиновленої не менше ніж на 15 років (при усиновленні повнолітньої особи — на 18 років). Не має права бути усиновителем особа, позбавлена батьківських прав, що зловживає спиртними напоями чи наркотичними речовинами, не має постійного місця проживання і постійного доходу.

Громадяни України, що бажають усиновити дитину, беруться на облік відповідними державними органами, органами місцевого самоврядування, а іноземні громадяни — Центром усиновлення дітей. Категорично заборонена посередницька і комерційна діяльність з усиновлення дітей.

Переважне право на усиновлення має громадянин України:

- в сім'ї якого виховується дитина;
- який усиновляє кількох дітей, які є братами, сестрами;
- який є чоловіком матері, дружиною батька дитини, яка усиновляється;
- який є родичем дитини;
- переважне право на усиновлення дитини має подружжя.

З моменту здійснення усиновлення припиняються всі права й обов'язки між батьками та родичами за походженням особи, яку усиновили, а виникають взаємні особисті немайнові та майнові права і обов'язки між усиновлювачем та усиновленою ним особою.

6. Опіка та піклування. Патронат.

Для виховання неповнолітніх дітей, що залишилися без батьківського піклування, захисту їх прав та законних інтересів встановлюються *опіка та піклування*.

Діти, над якими встановлюється опіка

Опіка – засіб захисту особистих і майнових прав та інтересів малолітніх дітей, які не досягли 14 років і залишилися без піклування

Піклування – засіб захисту особистих і майнових прав та інтересів неповнолітніх віком від 14 до 18 років

Опікуном (піклувальником) може бути тільки повнолітня дієздатна особа, переважно з близьких підопічному осіб. Опікун (піклувальник) має право і зобов'язаний виховувати підопічних, піклуватися про них, захищати їхні права й інтереси. Обов'язки з опіки і піклування виконуються *безоплатно*.

Опікун, будучи законним представником підопічного, *здійснює угоди* від його імені та в його інтересах.

Піклувальник *дає згоду на здійснення підопічним угод*, які той за законом не має права здійснити самостійно.

Невиконання обов'язків опікуном (піклувальником), зловживання правами, залишення підопічних дітей без нагляду і турботи тягне юридичну відповідальність аж до кримінальної.

Патронат — це виховання дитини, позбавленої батьківського піклування, у сім'ї іншої особи (патронатного вихователя) за плату.

Патронатні відносини встановлюються договором між органом опіки і піклування і громадянином (патронатним вихователем). Договір вимагає згоди дитини, якщо вона досягла 14 річного віку. Термін дії договору до 18 років.

За виховання дитини патронатному вихователю встановлюється плата, розмір якої визначається угодою між ним і органом опіки і піклування.

ЗАПИТАННЯ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

1. Що таке шлюб? Які умови та порядок укладання шлюбу?
2. Перелічіть перешкоди вступу до шлюбу
3. Взаємні права батьків і дітей за Сімейними кодексом України
4. Підстави розірвання шлюбу.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Вставте відповідне число в речення:
 - а) шлюбний вік в Україні для чоловіків _____ років, для жінок _____.;
 - б) шлюб реєструється в _____.;
 - в) часом виникнення прав та обов'язків подружжя є _____.;
 - г) реєстрація шлюбу здійснюється по закінченню _____ місяця з дня подачі заяви.
1. Виберіть, між ким неможливо укладання шлюбу по закону, між:
 - а) родичами по прямій лінії споріднення;
 - б) особами, якщо одна з них – неповнолітня;
 - в) братами та сестрами;
 - г) усиновителями та усиновленими;
 - д) особами, одна з яких визнана судом недієздатною;
 - е) особами, різниця у віці яких становить 50 років;
 - ж) особами, з яких хоча б одна знаходиться у шлюбі.
1. Виберіть особисті права та обов'язки подружжя:
 - а) спільно вирішувати питання життя сім'ї;
 - б) мати окреме, особисте, майно;
 - в) вільно вибирати рід занять, професію, місце проживання;
 - г) утримувати непрацездатного (дружину), чоловіка в разі необхідності;
 - д) мати спільне майно;
 - е) обирати прізвище;

- ж) до реєстрації шлюбу повідомити про стан здоров'я один одному;
 з) заключати між собою всі дозволені законом майнові договори.
1. Розірвання шлюбу в позасудовому порядку можливо за заявою подружжя у випадку:
 - а) коли немає дітей;
 - б) коли немає майнових спорів, а діти повнолітні;
 - в) другий із подружжя засуджений до позбавлення волі на строк не менше трьох років;
 - г) правильно все вище викладене
 1. Батьки можуть бути позбавлені батьківських прав, коли він (вона):
 - а) не забрали дитину з пологового будинку;
 - б)
 - в)
 - г)
 - д) засуджені за вчинення умисного злочину щодо дитини
 1. У випадку позбавлення батьківських прав (вказіть помилку):
 - а) вони перестають бути законними представниками дитини;
 - б) вони втрачають обов'язок утримувати дитину;
 - в) вони не можуть бути опікунами;
 - г) немає помилки

ЮРИДИЧНИЙ ПРАКТИКУМ

1. Юрій (20 років) та Анжела (16 років, вагітна) вирішили одружитися, про що дівчина повідомила своїх батьків. Батьки Анжели проти шлюбу, оскільки хлопець не має вищої освіти, ніде не вчиться і не має постійного заробітку. Як буде вирішено ситуацію?
2. Петро й Катерина подали заяву про укладення шлюбу. За декілька днів до реєстрації Катерина раптом заверебувала: висунула вимогу до Петра, щоб він надав їй медичну довідку, яка засвідчує, що він не хворий на СНІД. Петро розсердився і сказав, що інформація про стан здоров'я людини є таємницею й розголошенню не підлягає. Хто з них не правий? Чому?
3. За злісне невиконання обов'язків по вихованню дітей подружжя К. були позбавлені батьківських прав. Діти були віддані на піклування бабусі. Вона звернулася до суду про стягнення аліментів на дітей. Чи звільняються батьки від обов'язків утримання дітей у випадку позбавлення їх батьківських прав?
4. “Я – студентка третього курсу інституту, відмовляюсь від свого сина і всіх прав на нього, тому що не маю часу, щоб доглядати його і продовжувати навчання. Його батько – теж студент. З моєю відмовою він згоден.” (із заяви). Дайте правову і моральну оцінку дій жінки, що написала таку заяву.
5. Іван Іванович (55 років) внаслідок необережності став інвалідом II групи. Пенсії, яку він отримує по інвалідності, йому ледве вистачає на проживання. А ще потрібно платити за квартиру та ліки. Тому він звернувся до суду із позовом про стягнення аліментів із свого сина (30 років, вчитель, має сім'ю та двоє дітей), з яким не підтримував стосунків впродовж останніх 25 років з моменту розлучення з матір'ю сина (не зустрічався, не спілкувався, не брав участі у вихованні), при цьому він сплачував аліменти на сина до його повноліття. Яке рішення прийме суд?
6. Розв'яжіть: $A-B+V=G+3$, де:
 - A – шлюбний вік чоловіка;
 - B – мінімальна різниця у віці, яка повинна бути між усиновлювачем та усиновлюваним;
 - V – вік, до досягнення якого над неповнолітнім встановлюється опіка;
 - G – вік, до якого особа визнається малолітньою;
 - 3 – мінімальний термін засудження до позбавлення волі одного із подружжя, який надає право іншому розірвати шлюб на підставі лише його заяви